

Dagthema: 'Meedogenloze compassie'

Overweging zondag 17 december

Voorgangers: Jan Andreae en Domenica Ghidei Biidu

*"... Laten we niet weggijken.
Maar stil staan en aankijken.
Die miljoenen verloren dochters en zonen, de ontheemden,
de doden die nauwelijks een graf kunnen vinden roepen ons op tot radicale compassie.
Ze roepen jou,
niet morgen, maar vandaag.
Niet als mogelijkheid,
maar als noodzaak ..."*

Openingslied: Eerste en laatste

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Wat ik gewild heb,
wat ik gedaan heb,
wat mij gedaan werd,
wat ik misdaan heb,
wat on gezegd bleef,
wat on verzoend bleef,
wat niet gekend werd,
wat on gebruikt bleef,
al het beschamende
neem het van mij.

En dat ik dit was
en geen ander,
dit overschot van stof van de aarde:
dit was mijn liefde.
Hier ben ik.

Welkom en inleiding

Lieve mensen, goedemorgen!

Al weken zoek ik naar woorden die taal kunnen geven aan de derde zondag advent 2023. Al het beschamende, zongen we. Al het beschamende in deze wereld van vandaag, hoe zetten we dat in het licht van de hoopvolle verwachting van advent ...

Deze viering wordt door veel mensen gedragen: de stoelen zijn klaargezet, de vleugel en de viool worden aangeraakt, de dans is in voorbereiding, de liederen gedirigeerd, de koffie is gezet.

VIERING VAN SCHRIFT EN TAFEL
17 december 2023

Voorgangers: Jan Andreae & Domenica Ghidei Biidu

Koor en gemeenschap zingen o.l.v. Henk Kemper
met aan de vleugel: Stephanos Harsono
Lex Luijnenburg, viool
Regilio Sedoc, dans
Men2B

OECUMENISCHE BASISGEMEENTE DE DUIF
Amsterdam

Domenica is naast mij, mijn vrienden zullen zingen en jij bent er. Jij daar op die stoel.

Ik heet je welkom. Je bent hier welkom.

Welkom is een heilig woord in ons huidige tijdsgewricht waar menselijkheid zo enorm op de proef wordt gesteld.

Waar ontmenselijking haar gezicht laat zien. Krachten die tegen de schepping ingaan komen op als vloed.

Welkom is ook een fundamenteel sleutelwoord van en in deze gemeenschap.

Een gemeenschap van bewogen en bevlogen mensen die haar wortels kent in activisme: in een kerk kraken en vluchtelingen herbergen.

Schoonheid, puurheid, liefde en licht

We proberen in dit uur in de adventtijd een sfeer van schoonheid, puurheid, liefde en licht te brengen tegen alle onrecht en geweld in.

Niet om weg te kijken maar om aan te kijken.

Ik nodig je uit om in dit uur onrustig te worden van gemakkelijke antwoorden, halve waarheden en oppervlakkigheid.

Ik nodig je uit om ruimte te maken voor boosheid over onrechtvaardigheid, geweld en het doden van onschuldigen.

Ik nodig je uit om te huilen voor die tallozen die tranen van troost nodig hebben.

Ik nodig je uit om samen te zoeken naar de stem van ons geweten.

We lezen vandaag de Vietnamese boeddhistisch monnik Thich Nhat Hahn, banneling, zijn leven lang wijdde hij zich aan vrede, geweldloosheid en het verlichten van lijden. We lezen uit het boek Jesaja.

Nooit wordt er zoveel uit de profeet Jesaja gelezen als de laatste weken van het jaar: de duisternis in, het licht tegemoet. Het licht: in een belofte, in nieuwe geboorte, in de te verwachten mensenzoon, in een nieuw begin.

Een sterk verhaal

Het kind, een kribbe, een belofte. Hij is geboren. Zoveel is zeker. Ook dat hij gestorven is, opgehangen en gekruisigd. Kruisiging was in die dagen de doodstraf voor politieke opstandelingen.

Tot zover de feiten. De rest zou je een 'sterk verhaal' kunnen noemen, van engelen bij zijn geboorte tot het lege graf na zijn dood.

En ik denk de laatste jaren: Inderdaad, het is een groot sterk verhaal, over integriteit, vriendschap, over genezende en helende kracht, over jezelf weggeven om jezelf te vinden. Over meedogenloze compassie. Over een groot ideaal, brood en wijn en alles voor allen.

Dit kind, deze Christus, zoon van God, maakt een verhaal waarin hij vraagt, ons zelfs smeekt hem te volgen in naastenliefde: zorg en liefde voor mensen.

Ik heb vijftien jaar in Gaza en Israël gewerkt. Daar is nu grote nood aan een sterk verhaal. Een verhaal van zorg en liefde in plaats van geweld en dood.

Naar dat verhaal moeten we zoeken.

Ik probeer in dit uur het visioen van een nieuwe wereld samen met je vast te pakken.

Waarin de woorden 'Heb elkaar lief' centraal staan.

Ik nodig je uit om stil te worden om aanwezig te komen en te zijn bij jezelf.

Domenica nodig ik uit om de derde adventskaars aan te steken

Lied: Als op de dag van de oogst

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Jesaja 9, 1-5

Koor: Het volk dat in duisternis gaat
zal aanschouwen groot licht.
Die wonen in schaduw van dood,
over hen op gaat het licht. (2 x)

Zij zullen lachen en juichen,
lachen en juichen,
als op de dag van de oogst.

Allen: Het volk dat in duisternis gaat
zal aanschouwen groot licht.
Die wonen in schaduw van dood,
over hen op gaat het licht.

Eerste lezing: The Label of "Enemy"

We kill each other because we do not know who we really are.

In order to kill someone, first of all you have to give them a label: the label of "enemy."

Only if we see someone as our enemy can we shoot them without hesitation.

But, as long as we still see they are a person, another human being, we can never pull the trigger. And so, behind violence and killing is the idea that the other person is evil, that there is no goodness left in them.

Our view is clouded by hatred. We believe the other side to be a villain. And yet that villain is only a view, an idea.

In Buddhism, the sword of insight is, first of all, to cut off the view, the label: in this case, that a person or a group of people is "evil."

These labels are dangerous. They have to be cut off. Views can destroy human beings; they can destroy love.

Our enemy is not other people.

Our enemy is hatred, violence, discrimination, and fear.

Venerable Thich Nhat Hanh

Het label "vijand"

We doden elkaar omdat we niet weten wie we werkelijk zijn.

Om iemand te doden, moet je hem eerst een label geven: het label "vijand". Alleen als we iemand als onze vijand zien, kunnen we hem zonder aarzelen neerschieten.

Maar zolang we nog steeds zien dat het een persoon is, een ander mens, kunnen we nooit de trekker overhalen. En dus zit achter geweld en moord het idee dat de ander slecht is, dat er geen goedheid meer in hem zit.

Onze blik wordt vertroebeld door haat. We geloven dat de andere partij een schurk is. En toch is die schurk slechts een opvatting, een idee.

In het boeddhisme bestaat het zwaard van inzicht in de eerste plaats uit het afsnijden van de zienswijze, het etiket: in dit geval, dat een persoon of een groep mensen "slecht" is.

Deze labels zijn gevaarlijk. Ze moeten worden afgesneden. Opvattingen kunnen mensen vernietigen; ze kunnen liefde vernietigen.

Onze vijand is niet andere mensen.

Onze vijand is haat, geweld, discriminatie en angst.

Eerbiedwaardige Thich Nhat Hanh

Lied: Staan in licht

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

I.

Waarom wanneer uit welke luchtlaag,
uit hoe diep luchtledig werden wij
zo onbestaanbaar onontkoombaar ik en jij-
kant en overkant, woord, weerwoord, tij en tegentij.

Dag van vandaag: vervreemd, hereigend
zoekgeraakt, hervonden, wie zijn wij?
Liefde ternauwernood te leven, ik en jij.
Liefde is geen woord voor dit nu hier verterend vuur.

Maar ooit, God weet uit welke aardlaag,
uit hoe diep versteende moederschoot,
zal Hij ons roepen en wij zullen nieuw en bloot
staan in morgenlicht, onstuitbaar vrij,
zo licht als Hij.

II.

Waarom wanneer uit welke luchtlaag,
uit hoe diep luchtledig werden wij
zo onbestaanbaar onontkoombaar ik en Gij,
kant en overkant, woord weerwoord, tij en tegentij.

Dag van vandaag: vervreemd, hereigend
zoekgeraakt, hervonden, wie zijn wij?
Leven ternauwernood te harden ik en Gij.
Leven is uw woord voor dit nu hier verterend vuur.

Maar ooit, Gij weet uit welke aardlaag,
uit hoe diep versteende moederschoot,
zult Gij mij roepen, ik zal blakend nieuw en bloot
naast u staan in licht, onstuitbaar vrij
zo nieuw als Gij.

Tweede lezing: Jesaja 11 : 6-6 HSV

Een wolf zal bij een lam verblijven, een luipaard bij een geitenbok neerliggen, een kalf, een jonge leeuw en gemest vee zullen bij elkaar zijn, een kleine jongen zal ze drijven. Koe en berin zullen samen weiden, hun jongen zullen bij elkaar neerliggen.

Een leeuw zal stro eten als het rund.

Een zuigeling zal zich vermaken bij het hol van een adder, en in het nest van een gifslang zal een peuter zijn hand steken.

Overweging: Medogenloze compassie

‘Geef ons een woord, een zin, die alle honger stilt.

En zie ons aan, zoals een ziende blinde,

ómdat wie vlucht niet hulpeloos vergaat.

En in de nacht de zegen van jouw naam niet zal verdwijnen’.

How great Thou Art

In dit leerhuis van het geweten, in dit uur van verlangen weg te wezen van deze harde ingewikkelde meedogenloze wereld, is daar die brief van Paulus aan de Ecclesia van Rome: Hij raadt ons aan niet weg te vluchten van deze wereld in barensweeën, niet weg te kijken ...

Ook is daar de evangelist Lukas die Jezus van Nazareth hoort zeggen dat er een wereld geboren zal worden, voorbij aan het geraas van volkeren die elkaar naar het leven staan.

Woorden vinden voor dit uur

Velen hier weten dat ik diep verbonden ben met de oorlog. En daarmee ben ik verbonden met alle oorlogen. De afgelopen tijd kon ik niet zeggen dat God voor mij bestaat. En bewijsbaar was hij nog minder.

Ik heb zorgen gehad, tot vandaag, of ik woorden voor dit uur zou kunnen vinden.

Woorden die horen bij advent.

Woorden die horen bij bemoedigen en elkaar optillen.

Toch verscheen er, in ontmoetingen met anderen, iets anders in mijn leven: Een stem die enerzijds binnen mij is en die anderzijds tot mij komt.

Ik kan die stem niet vereenzelvigen met wat ik zelf zeg, denk, hoop of vrees. De stem is niet zo duidelijk, het is meer een zachte fluistering vanuit een verborgen stilte.

Het is een beloftevolle stem die mij fluistert dat:

Wij geen land zijn waar politieke leiders kunnen bepalen dat er een dominante cultuur is die daarmee andere culturen en preciezer nog andere religies achterstelt.

Wij geen land zijn waar slavernij en koloniaal verleden wordt weggepoetst door excuses in te trekken.

Wij geen land zijn waar we toestaan dat overheidsinformatie niet in het Arabisch en het Turks wordt gegeven, omdat wij geen land zijn waar sommige mensen of groepen tweederangsburgers zijn.

Het is een stem die mij zegt: Wij zijn een land met een grondwet en artikel 1. daarvan zegt dat iedereen in dit land gelijk is voor de wet.

Wij zijn geen land waar we toestaan dat kinderen met een moslim- of Marokkaanse achtergrond angstig zijn omdat iemand ze weg wil hebben. Waar kinderen moeten vragen of ze hier wel mogen blijven.

Wij zijn geen land dat het ene heilige boek verbiedt en het andere toestaat.

We zijn geen land dat kerkgebouwen sluit en zijn geen land dat bepaalt of iemand zijn hoofd wel of niet bedekt.

Ik geloof zelfs dat we geen land zijn dat de kop zo ver in het zand heeft geduwd dat we denken dat klimaatverandering, stikstof, vluchtelingenstromen wel zullen verdwijnen als we stemmen op wie dat ontkent.

Zien wat er gaande is

Dat land, dat is misschien Nederland, maar het is vooral het land dat we willen zijn: Jij en ik. Het is de wereld die wij wensen en willen realiseren.

Daarom zegt de fluisterende stem: Laten we elkaar vasthouden en sluit niemand uit.

Dat is niet hetzelfde als de politieke oproep om over je schaduw heen te stappen, maar dat is zelf in het volle licht gaan staan.

Zien wat er gaande is.

Om je heen kijken en zien wie je nodig heeft.

Kijken naar wie kwetsbaar is.

Kijken naar wie boos is of vergeten of buitengesloten.

Kijken naar wie het minder heeft dan jij en zoeken hoe je daar je armen om heen kan slaan.

Ik geloof dat dat het land is dat wij willen zijn.

Dat dat de wereld is die wij willen zijn.

En dat is advent. Zo brengen we God weer op het toneel. Geschapen naar zijn evenbeeld.

Wij kunnen 'God-maken'.

We zongen: 'En doet ons gaan in tranen maar ongebroken

Door de nacht van de schepping

En houdt ons gaande naar een nieuwe geboorte'

Niet aan de politiek overlaten

Iemand zei tegen me: Ik had altijd een vogel die voor me zong. Dat is alleen maar een kwestie van beslissen. Ik besloot gewoon dat elke vogel in de lucht voor mij zijn vleugelen uitsloeg.

Zo zouden we vandaag kunnen beslissen, en met elkaar kunnen afspreken dat we elkaar willen vasthouden en liefhebben. En dat we willen horen bij die werkelijkheid, ook als er zoveel oorlog is, zoveel angst, zoveel bezorgdheid, alleen zijn ...

De wereld creëren die wij wensen is geen taak die we aan de politiek moeten overlaten.

Het is een taak die wij zelf iedere dag ter hand kunnen nemen. Een taak die Jezus van Nazareth ons aangereikt heeft: naastenliefde in de praktijk brengen, steeds weer.

Laten we gaan bidden.

We gaan zingend bidden en biddend zingen. Met bidden bedoelen we:

Vragen stellen, smeken, aandringen, bonken op luiken en schreeuwen: Het is genoeg!
Geen dag en geen minuut langer! Genoeg!
Met bidden bedoelen we hartstochtelijk verlangen naar bevrijding en liefde voor mensen, voor kinderen, voor natuur.

Wereldwijd zijn er 108,4 miljoen mensen gedwongen op de vlucht. De helft van hen is kind.

Hamas doodde 1200 mensen op gruwelijke wijze.

In Gaza worden meer dan 15.000 doden geteld.

In de oorlog tussen Ukraine en Rusland heeft het aantal doden en gewonden de 500.000 ruim overschreden.

Het Rode Kruis spreekt over nog acht andere humanitaire crisisgebieden waar oorlog en geweld gaande is: Soedan, Myanmar, de vergeten oorlog in Jemen, Syrië, Congo, Somalië, Ethiopië en Afghanistan.

Laten we niet weggijken. Maar stil staan en aankijken.

Die miljoenen verloren dochters en zonen, de ontheemden, de doden die nauwelijks een graf kunnen vinden roepen ons op tot radicale compassie.

Ze roepen jou, niet morgen maar vandaag.

Niet als mogelijkheid, maar als noodzaak.

Overweldigd door machteloosheid

Je kunt je overweldigd voelen door machteloosheid. Want wat kan je oog-in-oog met zowel geweld en gruwelijkheid doen?

Maar in stilstaan en aankijken, in toegeven dat je verbijsterd bent, in het ongemak en de pijn van de machteloosheid ervaren, ligt een enorme oproep en inspiratie tot actie.

Een actie die altijd gaat om naastenliefde en tegen ontmenselijking in gaan.

Iedere dag, als je kan misschien ook ver weg, maar altijd dichtbij.

Wat ons helpt is bidden.

Met bidden bedoelen we niet: mat, gelaten of vaag.

Vioolspel ...

We bedoelen: wees heftig, bewogen, waakzaam en ontroerbaar.

Bidden begint bij afdalen in jezelf, tot waar je hart is, tot waar de stem van je geweten te horen is.

Laten we bidden voor een wereld die uiteen aan het vallen is.

Laten we bidden voor alle doden en de doden die nog komen.

Laten we bidden voor hen niet in hun vaderland.

Schaamteloos wagen zij alles.

Hun stoet is zonder einde en getal.

Laten we nooit vreemden van elkaar zijn.

En weigeren te ontmenselijken.

Laten we bidden voor wie kwetsbaar zijn.

Men2B: Prayer of the children

Moge het zo zijn,

Amen

Lied: Jij nog naamloze

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Ander, ouder, iemand in ons verborgen:
plotseling, oplaaiend vuur van visioenen,
aanschijn der aarde vernieuwend. (2x)

Rede, dwaasheid, hart, onbedwingbare
die ons weten doet wat wij niet weten,
wat onmogelijk is bij mensen en goden.

Ingepakt in wolken schoorvoetend gaan wij.
In onze handen klemmen wij wichelroeden,
spiegels en zwaarden.

En neerdrukt ons droefheid om het gedane,
om niet te keren woorden,
om wat groeide, om wat versteende, verwaaide.

Jij, nog naamloze, ademt ons open
en wekt in ons weerbarstig geheugen
wat wij zagen met onze vroegste ogen.

En doet ons gaan in tranen maar ongebroken
door de nacht van de schepping
en houdt ons gaande naar een nieuwe geboorte:

blinde muren zacht licht, water geworden
en aan de overzijde rozensteden
en de zang van de lijster.

Piano: Apres un reve - Faure

Geloofsbelijdenis

Ik zal niet geloven in het recht van de sterkste,
in de taal van wapens, in de macht van de machtigen.
Maar ik wil geloven in het recht van de mens,
in de open hand, in de macht der geweldloosheid.

Ik zal niet geloven in ras of rijkdom,
in voorrechten, in de gevestigde orde.
Maar ik wil geloven dat alle mensen mensen zijn,
dat de orde van het onrecht wanorde is.

Ik zal niet geloven dat ik verdrukking daar kan
bestrijden als ik onrecht hier laat bestaan.
Maar ik wil geloven dat recht één is, hier én daar,
dat ik niet vrij ben zolang er nog één mens slaaf is.

Ik zal niet geloven dat de liefde een begoocheling is,
vriendschap onbetrouwbaar en alle woorden leugens.
Maar ik wil geloven in de liefde die alles verdraagt,

in de weg van mens tot mens,
in een woord dat zegt wat het zegt.

Ik zal niet geloven dat honger en oorlog onvermijdelijk
zijn en de vrede onbereikbaar.
Maar ik wil geloven in de kleine daad,
in de schijnbaar machteloze liefde in de vrede op aarde.

Ik zal niet geloven dat alle moeite tevergeefs is,
dat de dood het einde zal zijn,
maar ik durf te geloven altijd en ondanks alles,
in de nieuwe mens, in Gods eigen droom:
een nieuwe hemel, een nieuwe aarde waar gerechtigheid
zal wonen.

Amen.

Collecte

*Om onze wekelijkse vieringen te kunnen houden maakt onze
gemeenschap kosten. In de Duif dragen veel mensen bij middels
een periodieke of jaarlijkse overschrijving. Daarnaast kun je
vandaag ook een bijdrage in de collecteschaal doen.*

*Ook kan je een bijdrage doen door de QR-code te scannen met je
mobiel.*

*Een standaardbedrag van tien euro is ingevuld, dat kan je naar
eigen inzicht veranderen.*

Hartelijk dank voor je gift.

Intenties die werden opgeschreven in het groene boek

Tafelgebed: Dat een nieuwe wereld komen zal

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Dat een nieuwe wereld komen zal,
waar brood genoeg – en water stroomt voor allen.

Daar bouwen wij veilige buurten,
wonen dooreen, in wijken van vrede, in schaduw van bomen.

Geen kinderen zullen daar sterven,
oude mensen maken hun dagen vol,
en jonge mensen zullen daar pas op hun honderdste sterven.

Wij zullen niet voor de leegte zwoegen,
geen kinderen baren voor de verschrikking.

De wolf en het lam zullen weiden, tezamen: wij leren de oorlog af.

Dat een nieuwe wereld komen zal,
waar brood genoeg – en water stroomt voor allen.

Nodiging

Het ritueel van Breken en Delen drukt verlangen uit.

Zoals advent de verwachtingsvolle hoop uitdrukt.

In deze gemeenschap drukken we dat uit in een afspraak door één gebaar: je houdt je hand op, je krijgt een stukje van dat ene brood dat zo groot is als het leven op aarde, en zo breekbaar.

En je besluit: ik ben van dat gebaar, liefdesgebaar, tegen de honger, tegen noodlot en willekeur – ik hoor bij dat verhaal over liefde als laatste waarheid.

En je zegt terwijl je je hand ophoudt en het brood ontvangt – met of zonder stemgeluid of bewegen van lippen zeg je: Afgesproken, Amen.

Wat betekent: hier ben ik, kome wat komt.

Iedereen hier aanwezig is uitgenodigd om deel te nemen. Komt dan, want alles staat gereed.

Breken en delen van brood en wijn

Lied: Tegen de laatste oorlog

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Mocht het waar zijn wat gegrift staat:

dat er iemand is die hoort.

Moge Gij het zijn die hoort, weet,
ziet, afdaalt, om te bevrijden.

Die ons losmaakt uit de strikken
van de nacht, de hand der heersers.

Die ons uitdrijft, zee, woestijn in,
naar een oord van licht en water.

Mocht het waar zijn dat uw liefde
tot op heden nog van kracht is -
dat Gij ons nog in de dood kent,
ook nog daar, als dat zou kunnen.

Wees als toen een God-bevrijder:

laat een nieuwe laatste oorlog,
die gifbeker, ons voorbijgaan.

Zend uw engel, uw messias,

die hem uit de handen van de
heersers slaat, de afgrond in -
die ons wenkt uit onze kelders
en ons toeroept: Vrede nu.

Gebed: Onze Vader

Onze Vader, die in de hemel zijt,
uw naam worde geheiligd;
uw koninkrijk kome;
uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood,
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;
en leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
in eeuwigheid.
Amen.

Actie en informatie

Lied: Er schreeuwt een mens onrecht *Huub Oosterhuis / Antoine Oomen*

Er schreeuwt een mens, onrecht,
de schreeuw van de hongersnood.
Er werd op hoog gezag besloten:
een deel der mensheid hoeft geen brood.
Opdat wie rijk is rijk kan blijven leven,
wie heeft hem wordt gegeven, onrecht,
en de rest mag dood.

Het gaat als vuur, onrecht,
het blakert je steden zwart.
Maar jij woont in gekoelde tuinen,
met blinde muren om je hart.
Je leert de sterken op de zwakken jagen,
je leert ze zich gedragen, onrecht,
als een ras apart.

Dit is jouw uur, onrecht,
geen god die nog hoger scoort.
Je hebt al haast de hele wereld,
alleen nog niet het laatste woord.
Dat staat met licht geschreven in de geesten
van mensen, niet van beesten, onrecht,
en dat plant zich voort.

Zegenbede

Ik dank jou voor je komst.

Ik dank het koor, de pianist, mijn vrienden die gezongen hebben.

Ik dank Men2B, Lex en Regilio.

Ik dank deze gemeenschap dat ik jarenlang de gelegenheid heb gekregen om te zoeken naar woorden van bemoediging.

Ik dank deze gemeenschap die mij ooit heeft opgevangen toen ik in een geweldexplosie op de grens tussen Gaza en Israël terecht kwam.

Danken is in overvloed aanwezig, maar het doet niets zelf.

Jou danken vraagt een actieve houding en taal zodat we op aarde kunnen komen.

Jou danken gaat over mezelf en over jou ontvangstbereidheid.

Laten we zo Kerst maken en onszelf en de ander zegenen.

Wegzending en zegen

In de ruimte gezet door Gods scheppende hand,

in de vrijheid geplaatst door het Woord,

in het licht gesteld door Gods liefde,

gaan we op weg,

omvat door de zegen,

om te zijn tot een zegen.

God zegent je en behoed je.

Zij doet haar aangezicht over je lichten

en zij geeft je vrede.

Vandaag en alle dagen.